

ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ: «Παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για την επιτάχυνση και την ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης – Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη της και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας», ΠΟΥ ΚΑΤΕΤΕΘΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΠΡΟΣ ΨΗΦΙΣΗ

Ιωάννη Θ. Ηρειώτη, Δικηγόρου
Αντιπροέδρου Ε.Ε.Π.

I. Εισαγωγικά

Το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης το οποίο ετέθη προς διαβούλευση περί τα τέλη Νοεμβρίου του 2023, αποδοκιμάστηκε συλλήβδην από το σύνολο του νομικού κόσμου. Παρά τις έντονες αντιδράσεις των Δικηγορικών Συλλόγων, της Πανεπιστημιακής κοινότητας, αλλά και των Εισαγγελικών και Δικαστικών Λειτουργιών, οι οποίες εκφράστηκαν σε πληθώρα επιστημονικών εκδηλώσεων που έλαβαν χώρα όλο αυτό το διάστημα, το εν λόγω σχέδιο νόμου εισήχθη στη Βουλή προς ψήφιση (μετά τα μεσάνυχτα της Παρασκευής), χωρίς ουδεμία βελτιωτική τροποποίηση. Απεναντίας, υπήρξαν περαιτέρω «παραεμβάσεις» που επιτείνουν την πολυπόθητη «αυστηροποίηση», θίγοντας έτι περαιτέρω θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορουμένου και ανατρέποντας τις θεμελιώδεις αρχές του φιλελεύθερου ποινικού δικαίου.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης αγνόησε, λοιπόν, παντελώς την εμπειριστατωμένη και επιστημονικώς τεκμηριωμένη κριτική στο εν λόγω νομοσχέδιο, επιλέγοντας να εισάγει προς ψήφιση ακόμα και διατάξεις που προσκρούουν ευθέως στο ποινικό δόγμα.

II. Παρατηρήσεις επί των παρεμβάσεων – τροποποιήσεων στον Ποινικό Κώδικα (Γενικό & Ειδικό Μέρος)

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

(1) Αύξηση των ανώτατων ορίων της πρόσκαιρης κάθειρξης από δεκαπέντε (15) σε είκοσι (20) έτη

Κεντρική θέση στις τροποποιήσεις του Π.Κ. έχει κατ' αρχάς η αύξηση του ανώτατου ορίου της πρόσκαιρης κάθειρξης από τα δεκαπέντε (15) στα είκοσι (20) έτη με την τροποποίηση του άρθρου 52 παρ. 2 ΠΚ (**Άρθρο 6 Σχ. Ν.**). Σύμφωνα δε με την Έκθεση Συνεπειών του Νόμου που δημοσιεύτηκε με το αρχικό σχέδιο νόμου που ετέθη σε διαβούλευση, η νέα αυτή ρύθμιση έχει δήθεν ως στόχο: «να προσδώσει στο δικαστήριο ευρύτερο πεδίο επιβολής ποινής πρόσκαιρης κάθειρξης, στις

περιπτώσεις εκείνες των σοβαρών κακουρηγημάτων μείζονος ποινικής και κοινωνικής απαξίας με προβλεπόμενη ποινή κάθειρξης, όπου το δικαστήριο με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία κρίνει πως το υφιστάμενο πλαίσιο ποινής (μέχρι 15 έτη) σε συνδυασμό με τη βαρύτητα και την κοινωνική επικινδυνότητα της πράξης αλλά και τις ευεργετικές διατάξεις της υφ' όρον απόλυσης δεν επαρκούν για την εξυπηρέτηση των αρχών της γενικής και ειδικής πρόληψης και του σωφρονιστικού χαρακτήρα της ποινής».

Με αυτόν τον τρόπο φαίνεται να **αντιστρέφεται πλήρως** η βασική φιλοσοφία του ΠΚ του 2019, για την επιβολή αναλογικών ποινών. Αντίθετα, στο επίκεντρο του συστήματος ποινών τίθεται η αυστηροποίηση με εξαγγελλλόμενο στόχο την πάταξη της βαριάς εγκληματικότητας. Ωστόσο, είναι εντελώς άστοχη η επίκληση του θεσμού της υφ' όρον απόλυσης για την αιτιολόγηση της αύξησης των ορίων της πρόσκαιρης κάθειρξης, δεδομένου ότι αποτελεί διακριτό θεσμό που έπεται της απειλής και της επιβολής της ποινής. Άλλωστε, η λογική ότι η πάταξη της εγκληματικότητας είναι ανάλογη της αύξησης των ορίων των απειλούμενων ποινών είναι χωλή, και επιστημονικά ατεκμηρίωτη. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι η παραπάνω τροποποίηση έχει μεγαλύτερη συμβολική ή άλλως επικοινωνιακή αξία παρά πρακτική σημασία, αφού σχετικές κακουρηγηματικές υποθέσεις θα αρχίσουν να εκδικάζονται μετά από πολλά έτη. Αντίθετα, η είδηση της αυστηροποίησης των ποινών εντυπώνεται άμεσα στον ακροατή της. Δεν είναι, βέβαια, τυχαίο το γεγονός ότι η χώρα μας βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών με κριτήριο την αυστηρότητα των επιβαλλόμενων ποινών, χωρίς όμως η θέση της αυτή να συνοδεύεται από αντίστοιχη «επιτυχία» στην πάταξη της εγκληματικότητας.

(2) Οι περιπτώσεις της απόπειρας και της συνέργειας

Μετά τις έντονες αντιδράσεις του συνόλου του νομικού κόσμου και την επισήμανση ότι η δυνατότητα στον δικαστή να επιβάλλει: α) την ποινή του ολοκληρωμένου εγκλήματος στον δράστη της απόπειρας και β) την ποινή του φυσικού αυτουργού στον απλό συνεργό, εγείρει ζητήματα αντισυνταγματικότητας, παραγνωρίζοντας πλήρως τους ίδιους τους θεσμούς της απόπειρας και της συμμετοχής και του μειωμένου αδίκου που θέτουν και αντιβαίνουν στην αρχή της αναλογικότητας και στην αρχή της ενοχής, οι προτεινόμενες τροποποιήσεις απεσύρθησαν. Το δε άρθρο 47 ΠΚ αντικαθίσταται ως εξής: «Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παρ. 1 του άρθρου 46, με πρόθεση παρέχει άμεση συνδρομή στον δράστη κατά τη διάρκεια αυτής της πράξης και στην εκτέλεση της κύριας πράξης τιμωρείται με την ποινή του αυτουργού. Αν, εκτός της περίπτωσης του πρώτου εδαφίου, παρέχει με πρόθεση σε άλλον οποιαδήποτε συνδρομή πριν από την τέλεση ή κατά την τέλεση της άδικης πράξης που διέπραξε, τιμωρείται ως συνεργός με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83)».

Πλην όμως, ο πραγματικός στόχος του νομοθέτη, μέσω της ως άνω πρόβλεψης, ήταν να καθίσταται δυνατή και στην περίπτωση της απόπειρας και της απλής συνέργειας η παράταση της προσωρινής κράτησης άνω των δώδεκα μηνών.

Καθίσταται, λοιπόν, προσχηματική η απόσυρση των εν λόγω τροποποιήσεων, αφήνεις στιγμής με το σχέδιο νόμου που κατετέθη προς ψήφιση, δίδεται η δυνατότητα παράτασης της προσωρινής κράτησης άνω των δώδεκα μηνών και στην περίπτωση απόπειρας και απλής συνέργειας λαμβανομένης υπ' όψιν της απειλούμενης ποινής για την τετελεσμένη πράξη και της απειλούμενης ποινής για τον αυτουργό αντιστοιχώς. Το δε άρθρο 292 παρ. 2 του ΚΠΔ τροποποιείται ως εξής: «Σε κάθε περίπτωση, το μέτρο υπολογισμού, για τις ποινές του πρώτου εδαφίου στις περιπτώσεις των άρθρων 42 ή 47 του Ποινικού Κώδικα, είναι **η επαπειλούμενη ποινή για την ολοκληρωμένη πράξη ή του αυτουργού αντίστοιχα**».

(3) Ελαφρυντικές περιστάσεις και κατάργηση διπλής μείωσης

Ο στόχος περί αυστηροποίησης αποτυπώνεται έντονα και στο πεδίο των ελαφρυντικών περιστάσεων και εν γένει της μείωσης της απειλούμενης ποινής. Έτσι, κατ' αρχάς στο **αρ.15 του Σχ. Ν.** προβλέπεται η τροποποίηση του αρ.83 του ΠΚ με την σημαντική αύξηση του απειλούμενου πλαισίου ποινής επί μείωσής της. Τα προβλεπόμενα ελάχιστα όρια στα εδάφια β' και δ' (των τριών και των δύο ετών αντιστοιχώς) **είναι δυσανάλογα υψηλά**, συνυπολογιζομένου του δραστικού περιορισμού των ορίων της αναστολής και μετατροπής της ποινής και δεν επιτρέπουν την αναγκαία εξατομίκευση της ποινής. Σημειώνεται ότι με το σχέδιο νόμου που ετέθη προς ψήφιση στα εδάφια β' και γ' τα προβλεπόμενα ανώτατα όρια είναι κάθειρξη έως δέκα τέσσερα (14) έτη και ως δώδεκα (12) έτη αντιστοιχώς. Περαιτέρω, με το **αρ. 17 του Σχ. Ν.** καταργείται η περαιτέρω μείωση του κατώτατου ορίου ποινής επί συνδρομής περισσότερων του ενός λόγων μείωσης της ποινής, όπως προβλεπόταν στο αρ.85 ΠΚ, τροποποίηση που **αποκλείει την δικαιοδοτική κρίση του Δικαστή**, εκφράζοντας ένα είδος δυσπιστίας απέναντί του. Επιπλέον, η αναμόρφωση του άρθρου 85 ΠΚ θα οδηγήσει πιθανώς στην αναβίωση της θέσης του Α.Π., όπως είχε εκφραστεί με τις ΑΠ 1223/2019, [ΠοινΧρον. Ο/2020, σελ. 29] και ΑΠ 1166/2019, [ΠοινΧρον. Ο/2020, σελ. 599], σύμφωνα με την οποία και υπό τον καθεστώς του ΠΚ του 1950, παρά το γράμμα του νόμου, ήταν επιτρεπτή η διπλή μείωση της ποινής, όταν υφίστατο συνδρομή δύο λόγων μείωσης, ο ένας από τους οποίους αφορούσε στο άδικο (π.χ. απόπειρα) και ο άλλος στην ποινή. Μάλιστα, η μείωση αυτή σε αντίθεση με το άρθρο 85 Π.Κ. δεν περιοριζόταν στο κατώτατο, αλλά αφορούσε και στο ανώτατο πλαίσιο της μειωμένης ποινής. Το παραπάνω βέβαια φαίνεται να αγνοούν πλήρως οι συντάκτες του Σχεδίου Νόμου.

Περαιτέρω, σημαντική οπισθοδρόμηση, η οποία θα οδηγήσει σε ανεπίτρεπτες στο ποινικό δίκαιο ηθικής (ή και ηθικολογικής) φύσεως αξιολογήσεις και σε ανασφάλεια δικαίου, συνιστά και η εγκατάλειψη του ελαφρυντικού του «*πρότερου σύννομου βίου*» και η επαναφορά του απροσδιόριστου κριτηρίου του «*πρότερου έντιμου βίου*» στο αρ. 84 παρ.1 περ. α' ΠΚ (**αρ.16 Σχ. Ν.**). Η επιλογή αυτή είναι ιδιαίτερα πιθανό να οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερο περιορισμό της αναγνώρισης της συνδρομής της εν λόγω ελαφρυντικής περίπτωσης. Άλλωστε, την έννοια του

σύννομου βίου (υπό τον ισχύοντα ΠΚ) είχε αποσαφηνίσει η νομολογία με την υπ' αριθ. 2/2022 Ολομέλεια του Αρείου Πάγου.

(4) Αύξηση των ανώτατων ορίων της συνολικής ποινής

Παράλληλα, με το άρθρο 18 του Σχεδίου Νόμου τροποποιείται η παρ.1 του άρθρου 94 ΠΚ σχετικά με τον σχηματισμό συνολικής ποινής επί αληθινής πραγματικής συρροής. Συγκεκριμένα, το μέγιστο όριο της συνολικής ποινής πρόσκαιρης κάθειρξης προσαυξάνεται από τα είκοσι (20) στα είκοσι πέντε (25) έτη, και αυτό της ποινής της φυλάκισης από τα οχτώ (8) στα δέκα (10) έτη. Η παραπάνω προσαύξηση ήταν μάλλον αναμενόμενη σε νομοτεχνικό επίπεδο, λόγω της τροποποίησης του άρθρου 52 ΠΚ με την αύξηση της μέγιστης διάρκειας της πρόσκαιρης κάθειρξης από τα δεκαπέντε (15) στα είκοσι (20) έτη.

(5) Ριζικές αλλαγές στο σύστημα εκτέλεσης και έκτισης των ποινών φυλακίσεως

Με το άρθρο 19 του Σχ. Ν. προβλέπεται ο κάθετος περιορισμός του θεσμού της αναστολής εκτέλεσης της ποινής και η εφαρμογή αυτής μόνο επί καταδίκης του δράστη σε ποινή που δεν υπερβαίνει το ένα έτος, αν ο δράστης δεν έχει αμετάκλητες καταδίκες που υπερβαίνουν το ένα έτος. Το παραπάνω σε συνδυασμό με την επαναφορά του θεσμού της μετατροπής και την εξαγγελία περί άμεσης εφαρμογής του θεσμού της μετατροπής της φυλάκισης σε κοινωφελή εργασία οδηγεί στο εξής σχήμα:

α) κατά κανόνα αναστολή των ποινών φυλάκισης έως ένα έτος (το προβλεπόμενο αυτό όριο του ενός έτους είναι άκρως ανελαστικό και περιορίζει υπέρμετρα την εξουσία του δικαστηρίου να προσαρμόσει την ποινή και τον τρόπο έκτισης στην προσωπικότητα του καταδικασθέντος), **β) έκτιση** των ποινών φυλάκισης **άνω του ενός έτους** και μέχρι δύο έτη, **πρωτίστως με εναλλακτικούς τρόπους** έκτισης, ήτοι δια της μετατροπής σε χρηματική ποινή ή σε κοινωφελή εργασία, **γ) μερική έκτιση** των ποινών φυλάκισης **μέχρι τρία έτη** (από 30 ημέρες μέχρι 6 μήνες), και σημαντικότερο: **δ) πραγματική έκτιση των ποινών άνω των τριών ετών**. Στο άρθρο 99 ΠΚ προστίθεται δε η παράγραφος 6, σύμφωνα με την οποία:

«6. Αν κάποιος καταδικαστεί σε φυλάκιση επί πλημμελήματος που υπερβαίνει τα τρία (3) έτη, το δικαστήριο διατάζει την πραγματική έκτιση της ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα.

Αν το δικαστήριο κρίνει αιτιολογημένα πως η έκτιση μέρους της ποινής αρκεί για να τον αποτρέψει από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων διατάζει α) την πραγματική έκτιση μέρους της ποινής που δεν είναι κατώτερη του ενός πέμπτου (1/5) ούτε ανώτερη των δύο πέμπτων (2/5) και β) την αναστολή του υπολοίπου της ποινής, πέραν των περιπτώσεων της παρ. 1. Στην περίπτωση του δεύτερου εδαφίου εφαρμόζονται αναλογικά το δεύτερο, τρίτο και τέταρτο εδάφιο της παρ. 5».

Ωστόσο, η έκταση της ποινής ακόμα και σε ήσσονος βαρύτητας πλημμελήματα είναι εξαιρετικά προβληματική. Πρώτον, το σωφρονιστικό σύστημα αδυνατεί να ανταποκριθεί στην ως άνω κατάσταση, εν' όψει του υπάρχοντος υπερπληθυσμού των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και των απογοητευτικών συνθηκών κράτησης. Ενδεχόμενη δε δημιουργία νέων κέντρων κράτησης θα οδηγούσε σε τεράστια οικονομική επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού. Αλλά και σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής οι παραπάνω τροποποιήσεις ελέγχονται ως προς την ορθότητά τους, αφού υπάρχει τεράστιος κίνδυνος από την **εγκληματογόνο μόλυνση του πρωτόπειρου δράστη πλημμελήματος.**

Με τα ίδια κριτήρια μπορεί να ελεγχθεί και η θέσπιση της δυνατότητας περιορισμού του ανηλικού δράστη σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων για την τέλεση κάθε κακουργήματος και όχι μόνο κακουργημάτων με στοιχεία βίας ή κακουργημάτων που στρέφονται κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας, όπως μέχρι σήμερα (αρ.29 Σχ. Ν.).

Παράλληλα, με το άρθρο 30 του Σχ.Ν. επανακαθορίζεται το ηλικιακό όριο των νεαρών ενηλίκων και τροποποιείται το άρθρο 133 ΠΚ. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της άκρατης αυστηροποίησης που διαπνέει το σχέδιο νόμου, πλέον οι ευνοϊκές διατάξεις για τους νεαρούς ενήλικες θα εφαρμόζονται σε άτομα που κατά τον χρόνο τέλεσης της αξιόποινης πράξης δεν έχουν συμπληρώσει το 21^ο πρώτο έτος της ηλικίας τους και όχι το 25^ο, όπως ορίζει ο ισχύων ΠΚ.

Βασική φιλοσοφία που διατρέχει τις προτεινόμενες «παρεμβάσεις» επί του Ποινικού Κώδικα είναι, λοιπόν, η αυστηροποίηση του υφιστάμενου πλαισίου ποινών με υποτιθέμενο στόχο τον περιορισμό της εγκληματικότητας και την καταπολέμηση του αισθήματος ατιμωρησίας. Πλην όμως, το Υπουργείο Δικαιοσύνης νομοθετεί αποκλειστικά προς ικανοποίηση της κοινής γνώμης, «θυσιάζοντας» θεμελιώδεις αρχές του φιλελεύθερου ποινικού δικαίου. Δημιουργεί δε εντέχνως την εσφαλμένη εντύπωση ότι στοχεύει στην καταπολέμηση της «βαριάς» εγκληματικότητας, ενώ η πραγματικότητα είναι ότι **επιδιώκει τον εγκλεισμό στη φυλακή ακόμα και δραστών πλημμελημάτων.** Άλλωστε, ο ισχύων Ποινικός Κώδικας του έτους 2019 προφανώς και καταλείπει ευρύ περιθώριο εγκλεισμού του δράστη πλημμελήματος στην φυλακή, εφόσον όμως αυτό κριθεί σκόπιμο και δικαιοπολιτικά αναγκαίο από τον δικαστή, γεγονός που αποσιωπάται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης για επικοινωνιακούς λόγους.

Με το νομοσχέδιο **κινδυνεύουν, λοιπόν, με εγκλεισμό σε σωφρονιστικό κατάστημα, κυρίως επιχειρηματίες και έμποροι, κατόπιν καταδίκης για οικονομικά αδικήματα πλημμεληματικής φύσεως, αλλά και φυσικά πρόσωπα που κατέχουν ιθύνουσα θέση σε νομικά πρόσωπα** (π.χ. εργοστάσιο ή διωλιστήριο)· όπως οι νόμιμοι εκπρόσωποι και οι τεχνικοί διευθυντές μιας εταιρείας, κατόπιν καταδίκης τους λ.χ. για παραβίαση της αντιρρυσπαντικής νομοθεσίας. Σημειώνεται ότι τα πρόσωπα αυτά υπέχουν εκ του νόμου «αντικειμενική» ευθύνη, ήτοι

ενδέχεται να καταδικαστούν για πράξεις ή παραλείψεις έτερων εργαζομένων στο νομικό πρόσωπο.

Τα παραπάνω, βέβαια, δεν έχουν εμπεδωθεί από την κοινή γνώμη, καθώς οι πολίτες δεν έχουν συνειδητοποιήσει ότι αμέσως μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, θα είναι εν δυνάμει κρατούμενοι των φυλακών της χώρας, έστω και για μικρό χρονικό διάστημα. Η κατακόρυφη δε αύξηση του εγκλεισμού στην φυλακή, που θα προκληθεί, θα επιδεινώσει το φαινόμενο του υπερπληθυσμού στα ήδη επιβαρυσμένα ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα.

Ακολουθώντας το ίδιο τιμωρητικό πλαίσιο ο νομοθέτης επιλέγει δια των σχεδιαζόμενων ρυθμίσεων να αυστηροποιήσει σημαντικά **και τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του θεσμού της υφ' όρον απόλυσης**, τροποποιώντας τα άρθρα 105B επ. του ΠΚ. Δια της προτεινόμενης ρύθμισης, εισάγεται ένα επιπρόσθετο κριτήριο για την αναγνώρισή της στο άρθρο 106 ΠΚ, το οποίο είχε ήδη εν μέρει εισάγει ο Ν.4855/2021, ήτοι η ουσιαστική κρίση περί **πιθανότητας επανάληψης του εγκλήματος** από μέρους του δράστη κατά τον χρόνο της δοκιμασίας βάσει της εν γένει εκτίμησης των ατομικών και κοινωνικών περιστάσεων αυτού και των χαρακτηριστικών του εγκλήματος. Εισάγεται, δηλαδή, ως προϋπόθεση για την εφαρμογή του θεσμού ένα άκρως υποκειμενικό κριτήριο, ή άλλως μια αυθαίρετη (;) προγνωστική κρίση, η οποία μεταβάλλει ανεπιτρέπτως την φιλοσοφία και την φύση του θεσμού, ο οποίος συνιστά μια εναλλακτική μορφή έκτισης της ποινής με βασικό στόχο να ανταμείψει την καλή διαγωγή του καταδικασθέντος στο σωφρονιστικό κατάστημα.

Παράλληλα, πέραν της εισαγωγής του ως άνω κριτηρίου, το Σχέδιο Νόμου αυξάνει σημαντικά τον απαιτούμενο χρόνο έκτισης της ποινής για την αναγνώριση της απόλυσης στην περίπτωση των ποινών φυλάκισης. Συγκεκριμένα, επί ποινών φυλάκισης, μέχρι πρότινος για την αναγνώριση της υφ' όρον απόλυσης ήταν απαραίτητο να είχαν εκτιθεί τα 2/5 της ποινής (είτε πραγματικά, είτε πλασματικά). **Ωστόσο, πλέον είναι απαραίτητη η έκτιση των 3/5 αυτής (και 2/5 πραγματικού χρόνου έκτισης), όπως ακριβώς προβλέπεται και επί πρόσκαιρης κάθειρξης.** Η παραπάνω επιλογή του νομοθέτη, είναι βέβαια απολύτως συναφής με την γενικότερη αυστηροποίηση που επιδιώκει στο πεδίο της «μικρομεσαίας» εγκληματικότητας, εξυπηρετώντας πρωτίστως επικοινωνιακές επιταγές.

Τροποποίηση επέρχεται και στο άρθρο **108 παρ. 1 του ΠΚ (αρ. 26 Σχ. Ν.)**, καθώς προτείνεται η άρση της απόλυσης να επέρχεται κατόπιν αμετάκλητης καταδίκης σε ποινή στερητική της ελευθερίας άνω του ενός έτους, **ανεξαρτήτως μορφής υπαιτιότητας** (υπό τον ισχύοντα ΠΚ προβλέπεται μόνο για έγκλημα εκ δόλου).

(6) Πρόβλεψη δυνατότητας μη αναστολής παρεπόμενων ποινών

Το σχέδιο νόμου στο άρθρο 21, τροποποιώντας το άρθρο 104 ΠΚ, δίδει τη δυνατότητα στο δικαστήριο να διατάξει την μη αναστολή των παρεπόμενων ποινών παρά την αναστολή της κύριας ποινής, χωρίς να ορίζει κάποια σχετική προϋπόθεση.

(7) Επαναφορά της απέλασης αλλοδαπού ως μέτρο ασφαλείας

Μια ακόμα αμφίβολη τροποποίηση του νομοσχεδίου είναι η επαναφορά του μέτρου ασφαλείας της δικαστικής απέλασης αλλοδαπού, με την προσθήκη νέου άρθρου 72 στον Π.Κ.. **(Άρθρο 10 Σχ. Ν.)**. Μετά την θέση σε ισχύ του Ν.4619/2019 η απέλαση αλλοδαπού ρυθμιζόταν (κατά τρόπο μάλιστα επιτυχημένο και αποτελεσματικό) αποκλειστικά στο πλαίσιο της Διοικητικής Διαδικασίας, ως προβλέπεται στον Κώδικα Μετανάστευσης (απέλαση σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου για την δημόσια τάξη). Σημειώνεται δε ότι ο βασικότερος λόγος απαλοιφής του μέτρου ασφαλείας από τον ΠΚ του 2019 ήταν η **αποφυγή των προβλημάτων** που δημιουργούσε η παράλληλη ύπαρξη τόσο ποινικής όσο και διοικητικής διαδικασίας απέλασης, με αποτέλεσμα την συχνή υιοθέτηση αντιφατικών λύσεων ανάμεσα στις δύο δικαιοδοσίες.

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

(α) Η διατήρηση της τριπλής απαγόρευσης αναστολής – μετατροπής – ανασταλτικού αποτελέσματος επί των αδικημάτων του αρ.187.

Σε επίπεδο ειδικού μέρους του ΠΚ, άκρως προβληματική είναι η «εμμονή» του Υπουργείου στην στέρση δυνατότητας εφαρμογής των θεσμών της αναστολής, της μετατροπής, και του ανασταλτικού αποτελέσματος επί του αδικήματος της εγκληματικής οργάνωσης **(βλ. αρ. 37 Σχ. Ν.)**, παρά τις γνωστές και ευρύτατες και αντιδράσεις του νομικού κόσμου. Η προσθήκη δε εξαίρεσης στην παράγραφο 6 του άρθρου 187 Π.Κ. από την περίπτωση μη αναστέλλουσας έφεσης περιορίζεται αποκλειστικά στο πλημμέλημα της συμμορίας και δεν είναι προφανώς ικανή να αποκαταστήσει την παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας που επιφέρει η ρύθμιση του άρθρου 187 παρ. 6 ΠΚ, καθώς και την προσβολή του υπερσυνταγματικής ισχύος δικαιώματος του κατηγορουμένου σε επανεξέταση της υπόθεσής του σε δεύτερο βαθμό.

(β) Η ποινική αντιμετώπιση του αδικήματος του Εμπρησμού σε Δάση (άρθρο 265) και η ανεπίτρεπτη εισαγωγή της παρεπόμενης ποινής της δήμευσης (νέο άρθρο 265^Α)

Η προσήλωση του νομοθέτη στην άκρατη αυστηροποίηση αποτυπώνεται και στο αδίκημα του εμπρησμού δάσους του άρθρου 265 ΠΚ, όπως τροποποιείται με το άρθρο 42 του Σχεδίου Νόμου. Άκρως προβληματική είναι και η παράγραφος 6 του άρθρου 265 ΠΚ, η οποία προβλέπει τριπλή απαγόρευση, δηλαδή απαγόρευση αναστολής και μετατροπής της ποινής, καθώς και μη χορήγηση ανασταλτικού αποτελέσματος στην ασκηθησόμενη έφεση, σε περίπτωση καταδίκης για το αδίκημα του εμπρησμού δάσους, με την ειδική πρόβλεψη της μετατροπής για τις

περιπτώσεις των παρ. 2, 3 εδ. α', 5. Έτσι ένας υπερήλικας αγρότης, ο οποίος θα καταδικασθεί για το ως άνω αδίκημα, θα οδηγηθεί αμέσως, ήτοι πριν την εκδίκαση της έφεσής του, στην φυλακή.

Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι και η προσθήκη της δήμευσης ως παρεπόμενης ποινής στο αδίκημα του εμπρησμού δάσους, τελεσθέν τόσο από αμέλεια όσο και από δόλο, με την προσθήκη του άρθρου 265^A ΠΚ. Η εν λόγω δήμευση ουδεμία σχέση έχει με τις γνωστές μορφές δήμευσης του Ποινικού Κώδικα, ήτοι την δήμευση των άρθρων 68 και 76 ΠΚ, αφού δεν αφορά ούτε σε προϊόντα του εγκλήματος ή στο τίμημά τους, ούτε σε αντικείμενα επικίνδυνα για την δημόσια τάξη, αλλά στο σύνολο της περιουσίας του καταδικασθέντος πολίτη. Η προτεινόμενη αυτή τροποποίηση μπορεί, λοιπόν, να επιφέρει ανυπολόγιστη ζημία στην περιουσία του δράστη.

Πρόκειται για μια διάταξη που δημιουργεί τεράστια ζητήματα ακόμα και συνταγματικής τάξεως. Θίγει το δικαίωμα ακρόασης του καθ' ου η δήμευση, δεν συμβαδίζει με την αρχή n.c.n.p.s.l. certa, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Συντάγματος, αφού δεν προβλέπεται ανώτατο όριο δήμευσης, ενώ δεν αποκλείεται σταδιακά να αποτελέσει «όχημα» για την επέκταση της πρόβλεψης επιβολής της παρεπόμενης αυτής ποινής και σε άλλα αδικήματα κατά παράβαση της παρ. 3 του άρθρου 7 του Συντάγματος.

(γ) Η αυστηροποίηση του ποινικού πλαισίου της ανθρωποκτονίας εξ' αμελείας

Εντύπωση προκαλεί και η προτεινόμενη τροποποίηση στο αδίκημα της ανθρωποκτονίας εξ' αμελείας δυνάμει του άρθρου 46 του Νομοσχεδίου. Κατ' αρχάς **αυξάνεται άρδην το κατώτατο όριο ποινής του αδικήματος από ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών σε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών**. Η παραπάνω αλλαγή εκφράζει την κατασταλτική διάθεση του νομοθέτη, ο οποίος με αυτόν τον τρόπο φαίνεται να στερεί την διακριτική ευχέρεια του δικαστή από την επιβολή μίας αναλογικής ποινής κατά την κρίση του, ενώ **αγνοεί παντελώς** περιπτώσεις στις οποίες συντρέχει υψηλός βαθμός συνυπαιτιότητας του θύματος (ιδίως σε τροχαία ατυχήματα) και άλλες μειωτικές του βαθμού της αμέλειας του κατηγορούμενου περιστάσεις.

Εν όψει της αλλαγής του πλαισίου ποινής (σε συνδυασμό με τις τροποποιήσεις στο Γενικό Μέρος του ΠΚ) κινδυνεύουν, λοιπόν, με εγκλεισμό σε σωφρονιστικό κατάστημα ιδίως ιατροί, μηχανικοί, νόμιμοι εκπρόσωποι εταιρειών και τεχνικοί διευθυντές εργοστασίων κ.λ.π. δεδομένου ότι δραστηριοποιούνται σε τομείς που ενέχουν ιδιαίτερη επικινδυνότητα. Ως εκ τούτου, είναι συνήθης η εμπλοκή τους και μάλιστα κατ'επανάληψη σε υποθέσεις ιατρικής αμέλειας, εργατικών ατυχημάτων κ.ά.

Περαιτέρω, στην παράγραφο 3 του άρθρου επαναφέρεται ο καταργημένος από τον ΠΚ του 2019 λόγος δικαστικής άφεσης της ποινής στην περίπτωση που το θύμα του αδικήματος είναι οικείος του υπαιτίου. Η εν λόγω προσθήκη, όμως **ήταν μάλλον**

περιττή, δεδομένου ότι στο ίδιο αποτέλεσμα μπορεί να οδηγηθεί ο δικαστής εφαρμόζοντας το άρθρο 104 Β ΠΚ, το οποίο έχει συστηματοποιήσει τους λόγους δικαστικής άφεσης της ποινής.

(δ) Η τροποποίηση του άρθρου 290 Α Π.Κ. δια της συμπερίληψης της παραβίασης ερυθρού σηματοδότη στις περιπτώσεις επικίνδυνης οδήγησης

Άκρως προβληματική είναι και η επιλογή του νομοθέτη να προσθέσει την παραβίαση ερυθρού σηματοδότη στις περιπτώσεις επικίνδυνης οδήγησης του άρθρου 290 Α ΠΚ με το άρθρο 45 του Νομοσχεδίου. **Πρώτον, είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδειχθεί η εκ δόλου και όχι η εξ' αμελείας παραβίαση του σηματοδότη εκ μέρους του οδηγού.** Η αποδεικτική αυτή δυσχέρεια είναι βέβαιο ότι στην πράξη θα λειτουργήσει εις βάρος του δράστη, αφού κάθε παραβίαση του σηματοδότη θα θεωρείται σκόπιμη (π.χ. για να φτάσει αυτός γρηγορότερα στον προορισμό του). Δεύτερον και βασικότερο, η εν λόγω συμπεριφορά δεν μπορεί να συγκριθεί με τις λοιπές συμπεριφορές που τυποποιούν το αδίκημα της επικίνδυνης οδήγησης, αφού είναι εξαιρετικά συχνή και η διάρκειά της είναι «στιγμιαία» και όχι «παρατεταμένη». Η απειλή δε ποινής κάθειρξης τουλάχιστον δέκα (10) ετών για την παραβίαση ερυθρού σηματοδότη που είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο άλλου είναι εξαιρετικά δυσανάλογη σε σχέση με καθ' εαυτή την συμπεριφορά και αφορά σε μεγάλο μέρος των πολιτών της χώρας.

(ε) Προσθήκη διακεκριμένης περίπτωσης στο αδίκημα της εξύβρισης

Στο πλαίσιο της άκρατης αυστηροποίησης, με το άρθρο 53 του Σχεδίου Νόμου, προστίθεται ως **διακεκριμένη περίπτωση δημόσιας προσβολής** στο αδίκημα της εξύβρισης, **αυτή που αφορά σε σχέσεις ιδιωτικού ή οικογενειακού βίου** και απειλείται ποινή φυλάκισης έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Εν όψει αυτού είναι προφανής ο σοβαρός κίνδυνος εμπλοκής σε πληθώρα ποινικών υποθέσεων κυρίως δημοσιογράφων στο πλαίσιο ενάσκησης του καθήκοντός τους να ενημερώνουν το κοινό.

Στο σημείο αυτό είναι δε ιδιαίτερος σημαντικό να επισημανθεί ότι αποτελεί σημείο των καιρών να υποβάλλονται αγωγές κατά των δημοσιογράφων για δημοσιεύεις στις οποίες προβαίνουν στο πλαίσιο της συνταγματικώς κατοχυρωμένης ελευθερίας έκφρασης του Τύπου. Πλέον είναι ορατός ο κίνδυνος υποβολής σε βάρος τους και μηνύσεων για το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφημήσεως. Συνεπακόλουθα, οι δημοσιογράφοι που θα εμπλακούν για παραπάνω από μία φορά (*γεγονός ιδιαίτερος πιθανό*) σε ποινική υπόθεση για το εν λόγω αδίκημα (*με πλαίσιο ποινής από τρεις μήνες έως πέντε έτη φυλάκιση και χρηματική ποινή, στην βασική του μορφή*), δεδομένης της αυστηροποίησης της χορήγησης ελαφρυντικών, σε συνδυασμό με τις τροποποιήσεις στο σύστημα

εκτέλεσης και έκτισης ποινών φυλακίσεως, κινδυνεύουν να εκτίσουν πραγματικά έστω και μέρος της επιβληθείσας ποινής.

(στ) Η κατάργηση της απλής δυσφήμισης, η «αλλοίωση» της έννοιας του «τρίτου»

Δυνάμει των μεταβατικών διατάξεων του Σχεδίου Νόμου καταργείται το αδίκημα της απλής δυσφήμισης του άρθρου 362 ΠΚ. Ωστόσο, η επιλογή αυτή του νομοθέτη είναι ακατανόητη, δεδομένου ότι δεν συνοδεύεται από οποιαδήποτε σχετική σκέψη στην Έκθεση Συνεπειών του νόμου. Η κατάργηση του αδικήματος της απλής δυσφήμισης θα δημιουργήσει πολλές προβληματικές καταστάσεις, ιδίως την διατύπωση δυσφημιστικών κρίσεων σε πάσης φύσεως δικόγραφα χωρίς οιαδήποτε συνέπεια, αφ' ης στιγμής θα εκφεύγουν της ρυθμιστικής εμβέλειας των αδικημάτων της εξύβρισης και της συκοφαντικής δυσφήμισης.

Ανατρέπεται, λοιπόν, πλήρως ένα ισορροπημένο και διαμορφωμένο μέσω της νομολογίας των ποινικών και αστικών δικαστηρίων σύστημα προστασίας της τιμής και της υπόληψης των πολιτών και επιτρέπεται η ατιμωρητί προβολή συκοφαντικών ισχυρισμών με ενδεχόμενο δόλο, αλλά και την διάδοση αληθών γεγονότων που ανάγονται στην συνταγματικώς προστατευόμενη ιδιωτική και οικογενειακή ζωή (άρθρο 9 παρ. 1 εδ' β' Συντάγματος).

Επιπλέον, δυνάμει του αρ. 54 του νομοσχεδίου τροποποιείται και το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφήμισης κατ' άρθρο 363 ΠΚ. Συγκεκριμένα, ο νομοθέτης περιορίζει σημαντικά την έννοια του «τρίτου», ώστε αυτή να μην περιλαμβάνει *«δημόσιους λειτουργούς ή υπαλλήλους που λαμβάνουν γνώση των ισχυρισμών για τα διάδικα μέρη, κατά την ενάσκηση καθήκοντος στο πλαίσιο πολιτικής, ποινικής ή διοικητικής δίκης»*. Με αυτόν τον τρόπο, ο νομοθέτης φαίνεται να αγνοεί επιδεικτικά (παραγνωρίζοντας το έργο της νομολογίας και της επιστήμης) την θέση της ΟΛΑΠ 3/2021, η οποία με ιδιαίτερα εμπεριστατωμένη αιτιολογία και επιστημονικώς τεκμηριωμένους δικανικούς συλλογισμούς είχε υπαγάγει στην έννοια του «τρίτου» τα παραπάνω πρόσωπα. Η κάθετη αυτή επέμβαση του νομοθέτη σε ένα ζήτημα που είχε επιλύσει ο δικαστής με ιδιαίτερη θεμελίωση είναι βέβαια άκρως προβληματική. Δεν γίνεται δε για δογματικούς λόγους, αλλά αποκλειστικά για τον περιορισμό των σχετικών υποθέσεων, με πρόσχημα την *«ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης»*. **Στο δε σχέδιο που εισήχθη προς ψήφιση απαλείφθηκε ακόμα και η φράση «χωρίς να συνδέονται προσωπικά με τα μέρη» που υπήρχε στο προηγούμενο σχέδιο νόμου, επιδιώκοντας να μην υπάρξει απολύτως κανένα περιθώριο υπαγωγής στην έννοια του «τρίτου» των εν λόγω προσώπων.**

(ζ) Η αλλαγή του μοντέλου δίωξης των ιδιοκτησιακών και περιουσιακών αδικημάτων

Προβληματική θεωρείται και η επαναφορά της αυτεπάγγελτης δίωξης των κακουργημάτων κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, ανατρέποντας μια εκ των βασικών επιλογών του Ν.4619/2019, η οποία είχε συμβάλει στην αντιμετώπιση της ποινικοποίησης αστικών διαφορών (βλ. αρ. 60 Σχ. Ν.).

(η) Διατάραξη της λειτουργίας υπηρεσίας νοσηλευτικών ιδρυμάτων και χώρων πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης – Προσθήκη παρ. 4 & 5 στο άρθρο 168 ΠΚ

Την καθαρά τιμωρητική λογική των προτεινόμενων τροποποιήσεων επιβεβαιώνει και η «εισαγωγή» νέων αδικημάτων, που δεν είχαν λόγο αυτοτελούς τυποποίησης. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί το αδίκημα της διατάραξης λειτουργίας υπηρεσίας νοσηλευτικών ιδρυμάτων, το οποίο τυποποιείται πλέον στην παρ.4 του άρθρου 168 ΠΚ. Ωστόσο, η παρούσα περίπτωση μπορούσε μάλλον να αντιμετωπιστεί επαρκώς και αποτελεσματικώς από το υπάρχον άρθρο 168 ΠΚ, ενώ με το Σχέδιο Νόμου που εισήχθη προς ψήφιση το νέο αυτό αδίκημα επεκτείνεται και στους χώρους εκπαίδευσης, ως εξής:

«5. Με τις ποινές της παρ. 4 τιμωρείται όποιος εισέρχεται σε χώρο πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και με οποιονδήποτε τρόπο, ιδίως με φωνασκίες, θόρυβο, ύβρεις ή απειλές κατά του εκπαιδευτικού προσωπικού, εργαζομένων, υπαλλήλων ή μαθητών διαταράσσει τη λειτουργία του».

(θ) Πρόβλεψη περί ευθύνης των νομικών προσώπων και οντοτήτων σε περιπτώσεις αδικημάτων δωροδοκίας (αρ. 133 & 134 Σχ. Νόμου)

Προβλέπεται για πρώτη φορά η ευθύνη των νομικών προσώπων και οντοτήτων σε περιπτώσεις αδικημάτων δωροδοκίας που τελέστηκαν από φυσικό πρόσωπο προς όφελος ή για λογαριασμό νομικού προσώπου ή οντότητας και περιγράφεται αναλυτικά η δικονομική πορεία της διαδικασίας σε βάρος τους. Ειδικότερα, ρυθμίζεται η επιβολή προστίμων μέχρι και 10.000.000 ευρώ! Το πρόστιμο μπορεί μάλιστα να φθάσει μέχρι το διπλάσιο των προ φόρων ετήσιων καθαρών κερδών του νομικού προσώπου, αν το ποσό αυτό υπερβαίνει τα 10.000.000 ευρώ. Δύναται δε να επιβληθούν και άλλες κυρώσεις όπως η οριστική ή προσωρινή ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας ή απαγόρευση άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας κ.ά.

Επίσης, ιδιαίτερως προβληματική είναι η διάταξη του άρθρου 134 Σχ. Νόμου σύμφωνα με την οποία οι προβλεφθείσες κυρώσεις σε βάρος του νομικού προσώπου επιβάλλονται ανεξάρτητα από την καταδίκη του φυσικού προσώπου, ακόμα δε και στις περιπτώσεις που δεν έχει ασκηθεί δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή η δίωξη που είχε ασκηθεί κατά του φυσικού προσώπου έπαυσε οριστικά ή κηρύχθηκε απαράδεκτη στο στάδιο της προδικασίας!

III. Παρατηρήσεις επί των παρεμβάσεων – τροποποιήσεων στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις φαίνεται να έχουν ως μοναδικό τους στόχο την «πολυπόθητη» επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας, θυσιάζοντας όμως βασικές εγγυήσεις και δικαιώματα του κατηγορούμενου. Η υποτιθέμενη «ταχύτητα» και η «οικονομία της δίκης» αναγορεύονται σε αυτοσκοπό, με την «περικοπή» δικαστικών συνθέσεων, την μεταφορά ύλης από πολυπρόσωπα σε μονοπρόσωπα δικαστήρια, την περιστολή ενδίκων βοηθημάτων (λ.χ. αύξηση ορίων εκκλητού) και εν γένει δικαιωμάτων των διαδίκων, την απευθείας παραπομπή υποθέσεων προς εκδίκαση με ελλιπή προεργασία, καθώς και τον περιορισμό του δικαιώματος εξέτασης μαρτύρων στο ακροατήριο. Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται φυσικά και η εισπρακτικής λογικής επαναφορά ή αύξηση παραβόλων για την άσκηση δικαστικών πράξεων και εν γένει δικονομικών δικαιωμάτων, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται σημαντικά το δικαίωμα πρόσβασης στην δικαιοσύνη και να δημιουργούνται διάδικοι δύο «ταχυτήτων».

Ειδικότερα, βασική τροποποίηση του νομοσχεδίου συνιστά κατ' αρχάς η **κατάργηση του Πενταμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων**, το οποίο δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων. Το έργο αυτό αναλαμβάνει πλέον το ίδιο το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων, συγκροτούμενο -σύμφωνα με το σχέδιο νόμου που ετέθη προς ψήφιση- με αρχαιότερο πρόεδρο από εκείνον που συμμετείχε στη σύνθεση που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση κατά τον χρόνο έναρξης εκδίκασής της και δύο εφέτες, αρχαιότερους αν είναι εφικτή η συγκρότηση, από εκείνους που συμμετείχαν στη σύνθεση που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση κατά τον χρόνο έναρξης εκδίκασής της, παρισταμένου Εισαγγελέα Εφετών (σύμφωνα με το τροποποιηθέν άρθρο 111 παρ. 8 ΚΠΔ). Ωστόσο, η παραπάνω επιλογή του νομοθέτη είναι ιδιαίτερα προβληματική, αφού μέσω της πολυμελούς σύνθεσης εξασφαλίζεται η πολύπλευρη και η σφαιρική αξιολόγηση της υπόθεσης στην δευτεροβάθμια δίκη και εν τέλει η ίδια η δίκαιη δίκη του κατηγορουμένου, όπως επιτάσσει η Ε.Σ.Δ.Α.. **Επί της ουσίας αναιρείται ο δεύτερος βαθμός, αφού η υπόθεση δικάζεται εκ νέου από δικαστήριο ακριβώς ίδιου βαθμού.**

Οι ίδιες ενστάσεις αφορούν φυσικά και στην σχεδιαζόμενη **σημαντική ενίσχυση της καθ' ύλην αρμοδιότητας του Μονομελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων έναντι αυτής του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων**. Η εκδίκαση κακουρηγημάτων, η καταδίκη για τα οποία μπορεί να οδηγήσει σε πολυετείς καθείρξεις, από ένα μόνο πρόσωπο το οποίο καλείται -αποκλειστικά αυτό- να αποφασίσει για την τύχη του κατηγορουμένου, θα πρέπει να είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας, όπως εσφαλμένα επιχειρείται.

Αντίστοιχα, ιδιαιτέρως προβληματική είναι και η προτεινόμενη **ριζική αύξηση της αρμοδιότητας του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου**, το οποίο καθίσταται

αρμόδιο για την εκδίκαση όλων των πλημμελημάτων, εκτός από την ανθρωποκτονία εξ' αμελείας και τα αδικήματα σχετικά με την υπηρεσία (12^ο Κεφάλαιο Π.Κ.) Αντί της προηγούμενης τριμελούς σύνθεσης, ένας μόνον δικαστής θα είναι επιφορτισμένος με την εκδίκαση ακόμα και σοβαρών πλημμελημάτων, η καταδίκη για τα οποία δύναται πλέον να οδηγήσει τον δράστη στην φυλακή (!), λαμβανομένων υπ' όψιν των προτεινόμενων αλλαγών στον Ποινικό Κώδικα.

Η μεταφορά, ύλης από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο στο Μονομελές, έχει βέβαια ως αποτέλεσμα να περιορίζεται δραματικά και η προκαταρκτική εξέταση επί πλημμελημάτων. Κατά συνέπεια, ο κατηγορούμενος θα δικάζεται χωρίς να έχει προηγηθεί καμία προέρευνα της υπόθεσής του και χωρίς να έχει εκθέσει τις θέσεις του πριν την παραπομπή του. Ταυτόχρονα, ο κατηγορούμενος χάνει το δικαίωμα προσφυγής του κατά της παραπομπής του (προσφυγή κατά της απευθείας κλήσης), αφού αυτή αφορά μόνο σε αδικήματα Τριμελούς Πλημμελειοδικείου, με αποτέλεσμα να στερείται ένα σημαντικό μέσο άμυνας. Γίνεται έτσι αντιληπτό ότι, αντί της οικονομίας της δίκης, τα ακροατήρια των Πλημμελειοδικείων θα «φορτωθούν» με ακόμα περισσότερες υποθέσεις, οι οποίες στο παρελθόν ενδέχεται να είχαν τεθεί στο αρχείο στο στάδιο της προδικασίας.

Επίσης, ως καθαρά εισπρακτικό μέσο αξιολογείται η επαναφορά του παράβολου της έγκλησης (και δη ύψους 100 ευρώ) για τα κατ' έγκληση διωκόμενα αδικήματα, με ορισμένες εξαιρέσεις, η οποία είχε καταργηθεί με τον ΠΚ του 2019. Η εν λόγω πρόβλεψη θέτει έναν σημαντικό περιορισμό στο δικαίωμα πρόσβασης στην Δικαιοσύνη.

Σημαντικά ζητήματα θέτει και η πρόβλεψη του Νομοσχεδίου περί κατ' εξαίρεση μόνο εξέτασης στο ακροατήριο των αστυνομικών και λοιπών προανακριτικών υπαλλήλων που κατέθεσαν στην προδικασία και η αντ' αυτής ανάγνωση των προδικαστικών τους καταθέσεων. Με αυτόν τον τρόπο, **ο κατηγορούμενος στερείται της δυνατότητας ουσιαστικής εξέτασης ενός βασικού μάρτυρα κατηγορίας**, γεγονός που αντιβαίνει ευθέως στα υπερασπιστικά του δικαιώματα, ενώ αυξάνεται ο κίνδυνος καταδίκης της χώρας μας από το Ε.Δ.Δ.Α., λόγω παραβίασης της Ε.Σ.Δ.Α.

Περαιτέρω, βασική τροποποίηση του σχεδίου νόμου χάριν της υποτιθέμενης ταχύτητας αποτελεί ο εκτεταμένος περιορισμός της διαδικασίας των δικαστικών συμβουλίων και η αντ' αυτής παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο δια απευθείας κλήσης του Εισαγγελέα με σύμφωνη γνώμη Προέδρου Εφετών. Ο τρόπος αυτός «ταχείας» παραπομπής επεκτείνεται πλέον σε όλα τα κακουργήματα των ειδικών ποινικών νόμων, εκτός από εκείνα του ν. 4577/2018, καθώς και στα κοινώς επικίνδυνα κακουργήματα (εμπρησμοί, πλημμύρες κλπ), αλλά και στα κακουργήματα κατά των συγκοινωνιών και τηλεπικοινωνιών. Ωστόσο, η εν λόγω ρύθμιση θα έχει ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα από τα εξαγγελόμενα οδηγώντας σε κατά κόρον επιβάρυνση των πινακίων. Τα δικαστικά συμβούλια λειτουργούν αποδεδειγμένα σαν ένα «φίλτρο» για τις υποθέσεις που φτάνουν στο

ακροατήριο, εξασφαλίζοντας την σφαιρική εξέταση της υπόθεσης από τρεις έμπειρους δικαστές. Χάνεται έτσι μια σημαντική ασφαλιστική δικλείδα, ώστε να μην οδηγούνται αναίτια στο ακροατήριο πρόσωπα που μετέπειτα κατά κανόνα αθωώνονται.

Στον βωμό της «επιτάχυνσης» τροποποιείται για μία ακόμα φορά το άρθρο 349 του ΚΠΔ. Πλην όμως, το σχέδιο νόμου αγνοεί και στην περίπτωση αυτή την δικαστηριακή πρακτική, συρρικνώνοντας τα δικαιώματα του κατηγορουμένου και καθιστώντας σε πολλές περιπτώσεις αδύνατη «εν τοις πράγματι» την αποτελεσματική υπεράσπισή του από τον συνήγορο που επιθυμεί. Ειδικότερα, στην περίπτωση που το αίτημα αναβολής συνίσταται σε κώλυμα των συνηγόρων, για την παραδεκτό της υποβολής του θα πρέπει να καταβληθεί σχετικό παράβολο, το ύψος του οποίου διαφοροποιείται ανάλογα με τον βαθμό του δικαστηρίου. Φαίνεται, λοιπόν, πώς ο νομοθέτης «τιμωρεί» τους συνηγόρους στην περίπτωση που τους έχει ανατεθεί ο χειρισμός υποθέσεων που εκδικάζονται στην ίδια δικάσιμο και τους εξαναγκάζει να επιλέξουν να παραστούν σε μία εξ αυτών.

Με τις σχεδιαζόμενες ρυθμίσεις του νομοσχεδίου ανοίγει ο δρόμος και για δευτεροβάθμιες δίκες, χωρίς την επ' ακροατηρίω εξέταση μαρτύρων. Συγκεκριμένα, δίνεται η δυνατότητα στον εισαγγελέα να μην κλητεύει κανέναν μάρτυρα της πρωτοβάθμιας δίκης, αν κρίνει ότι η υπόθεση μπορεί να εκδικαστεί με μόνη την ανάγνωση των καταθέσεών τους. Ωστόσο, η ανάγνωση της κατάθεσης του μάρτυρα δεν μπορεί να αντικαταστήσει την δια ζώσης εξέτασή του δια της υποβολής ερωτήσεων και την συνεπακόλουθη αξιολόγηση της στάσης και συμπεριφοράς του. Ως εκ τούτου, θίγονται θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορούμενου και καθίσταται αδύνατη η κατ'αντιπαράσταση εξέταση του μάρτυρα, στην περίπτωση που τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και η φύση της υποθέσεως το απαιτούν.

Επιπλέον, τροποποιείται και το άρθρο 424 του ΚΠΔ, που αφορά στην αυτόφωρη διαδικασία, και δίδεται πλέον η δυνατότητα διατήρησης της κράτησης στην περίπτωση αναβολής για κρείσσονες αποδείξεις, ενώ σύμφωνα με τον ισχύοντα ΚΠΔ, στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο όφειλε να διατάξει την άρση αυτής, έχοντας αποκλειστικά την δυνατότητα επιβολής περιοριστικών όρων.

Τέλος, σύμφωνα με την τροποποίηση του άρθρου 478 παρ. 1 περ. β' ΚΠΔ, ο κατηγορούμενος έχει πλέον το δικαίωμα άσκησης του ενδίκου μέσου της εφέσεως κατά του βουλεύματος, δυνάμει του οποίου παραπέμπεται για κακούργημα, μόνο λόγω **ευθείας** εσφαλμένης εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διάταξης και όχι εκ πλαγίου, όπως προβλέπεται με τον ισχύοντα ΚΠΔ.

IV. Καταληκτικές Σκέψεις

Συμπερασματικά, οι προτεινόμενες «παρεμβάσεις» ή άλλως τροποποιήσεις του νομοσχεδίου είναι συγκυριακές, **χωρίς να έχουν υποστεί την απαιτούμενη επιστημονική επεξεργασία**. Προκαλούν δε ανασφάλεια δικαίου, νομολογιακές αντινομίες και εν γένει αντιφάσεις και παράδοξα. Πρωταρχικό μέλημα του νομοσχεδίου είναι ο εντυπωσιασμός του πολίτη μέσω της αυστηροποίησης του υφιστάμενου ποινικού πλαισίου, χωρίς όμως να υπάρχει ουσιαστικό αντίκρισμα στις προτεινόμενες ρυθμίσεις του.

Έτσι, είναι απολύτως βέβαιο ότι το Σχέδιο Νόμου θα αποτύχει να εκπληρώσει τον βασικό στόχο του, αδυνατώντας να καταπολεμήσει την εγκληματικότητα και επιφέροντας εν τέλει όχι την ποιοτική αναβάθμιση, αλλά την υποβάθμιση της ποινικής δίκης.